

Başvuru Numarası : 2023/2590
Toplantı Tarihi/Sayısı : 10.10.2024/46
Karar Numarası : 2024/1090
Başvuran : E.K.
Başvuran Vekili : -
Adres : -1- Atatürk Üniversitesi Rektörlüğü Sağlık Araştırma ve
Uygulama Merkezi Müdürlüğü
Muhatap Kurum/Kişi : 2- Dumlupınar 1 No.lu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz
Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Ceza infaz kurumunda kalan başvuranın; sevk edildiği hastanede endoskopi işlemi öncesinde anestezi uzmanının anestezi yapmadığı, işlem sırasında kriz geçirdiği, kendisine aşırı miktarda ilaç reçete edildiği, ameliyat sırasının gelmediği, kalp damar cerrahisi bölümünde ultrason çekimine yönlendirilerek tedavisinin yapılmadığı, kardiyolojide ve nörolojide sorun yaşadığı, infaz ve koruma memurlarının kendisinden önce hekimle görüşerek tedavisini engellendiği ile yaşadığı sorunlarla ilgili olarak savcılığa bulunduğu suç duyurusundan ve mahkemeye itirazından sonuç alamadığı ayrıca engelli raporuna rağmen hapis cezasının ertelenmediği ve kendisine engelli maaşı bağlanmadığı iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. 18/10/2023 tarihinde endoskopi için Atatürk Üniversitesi Hastanesine götürüldüğünü, anestezi yapılmadan önce anestezi uzmanının kendisine “*anestezi yapmayalım kronik hastalıkların var*” dediğini, bunun üzerine “*hocam yapılmazsa sıkıntı yaşarım*” dediğini, anestezi yapılmaması için uzmanın çabaladığını,

b. Endoskopi sırasında Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı (KOAH) krizi geçirdiğini, KOAH krizi sebebiyle müşahedeye alınmak yerine iğne ve oksijenle kendine getirilmeye çalışıldığını, ardından cezaevine geri gönderildiğini,

c. Aynı gün saat 14.40’ta öksürük krizi tuttuğunu, kalp ritminin bozulduğunu ve ufak ataklar geçirmeye başladığını, bunun üzerine 112 Acil Servis aracı ile aynı hastaneye götürüldüğünü, oksijen-iğne-serum tedavileri uygulandığını ve akşam 18.10’da taburcu edildiğini,

ç. Göğüs hastalıkları uzmanının endoskopi dışında başka bir işlem yapmadığını, kronik rahatsızlıklarına bağlı olarak kullandığı ilaçlar göz önüne alınmadan aşırı miktarda ilaç reçete ettiğini,

d. 13/1/2023 tarihinde ve Şubat ayında genel cerrahi polikliniğine gittiğini, ameliyat olacaksınız denilerek sıra verildiğini, 16/10/2023 tarihinde ameliyat sırasında kanser hastalarının öncelikli olduğunun söylendiğini, hasta

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

ayrımı yapıldığını ve Şubat ayından beri ameliyat olamadığını,

e. Kalp damar cerrahisi bölümüne gittiğinde ultrason çekimine yönlendirilerek tedavisinin yapılmadığını, ısrarla eski raporlarının istendiğini, istenilen raporları getirttiğini ve raporların yüzüne dahi bakılmadığını, ameliyat olmazsa iyileşmeyeceğini beyan etmesine rağmen bacağındaki tıkanıklık gerekçe gösterilerek ameliyat edilmediğini,

f. Kardiyoloji bölümünde kullanmış olduğu ilaçların hekim tarafından muayene edilmeden kesildiğini, bunun üzerine hekime itiraz ettiğini, hekimin e-devlet üzerinden kontrol ettiğini ve ilaçları kullanabilirsin dediğini,

g. Hastaneye götürüldüğünde infaz ve koruma memurlarının kendisinden önce hekim odasına girip dosyasına bir şeyler yazdırdığını ve tedavisini engellediğini, Kurum İdaresinin de tedavilerinin engellenmesine katkısı olduğunu,

ğ. Yüzde 67 oranında engelli olduğuna ilişkin rapor aldığını, Beykoz Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfının engelliler için sağlık kurulu raporunu (engelli raporu) kabul etmediğini ve kendisine engelli maaşı bağlanmadığını,

h. Engelli raporuna rağmen cezasının ertelenmesinin uygun görülmediğini ve cezanın ertelenmesi için nöroloji polikliniğinde hastanede kaydı olmadığı sebebiyle muayene edilmediğini,

ı. Yaşadığı sorunlarla ilgili 8/4/2023 tarihinde Cumhuriyet savcılığına suç duyurusunda bulunduğunu, etkili bir soruşturma yürütülmeyerek savcılığın soruşturmaya yer olmadığına karar verdiğini, bu karara karşı sulh ceza mahkemesine itiraz ettiğini ancak bir sonuç alamadığını, bunun üzerine Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yaptığını iddia etmektedir.

3. Muhatap Dumlu 1 No.lu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle;

a. 9/10/2023 tarihinde dâhiliye hekimi tarafından başvuranın endoskopi çekiminin istendiği, çekim öncesinde kardiyoloji ve göğüs hastalıkları polikliniğinden görüş istenildiği ve ilgili hekimler tarafından olumlu kanaat verildiği,

b. Başvuranın endoskopi işlemi sırasında KOAH krizi geçirdiğini iddia etmesi üzerine endoskopi işleminin gerçekleştirilemediği, bunun üzerine göğüs hastalıkları hekiminin ilaç reçete ettiği,

c. 13/10/2023 tarihinde başvuranın genel cerrahi polikliniğinde muayene ettirildiği, görevli hekim tarafından 1 ay sonraya kontrol önerildiği, 15/2/2023, 16/5/2023 ve 16/10/2023 tarihlerinde muayene için hastaneye götürüldüğü, genel cerrahi hekimi tarafından tekrar ameliyat sırasına alındığı,

ç. 9/10/2023 tarihinde kalp damar cerrahi polikliniği hekimi tarafından başvuran için ultrason istenildiği, bunun üzerine 23/11/2023 tarihinde ultrason çekimi için hastaneye götürüldüğü ancak hekimin öğleden sonra çalışmaması sebebiyle çekim sonucunun daha sonra gösterilmesi gerektiği bilgisinin verildiği, durum hakkında başvuranın bilgilendirildiği, başvuranın ise ultrason çekimini istemediğini ve tedaviyi reddettiğini beyan ettiği, konu ile alakalı olarak tutanak tutulduğu,

d. Başvuranın düzenli olarak kardiyoloji hekimine muayene ettirildiği,

e. 22/8/2023 tarihli cezanın ertelenmesi ve engelli raporlarında nöroloji hekimi tarafından başvuranın nörolojik sorununun olmadığına ilişkin rapor tanzim edildiği,

f. İnfaz ve koruma memurlarının başvurudan önce hekimin odasına girip başvuranın dosyasına bir şeyler yazdırdığı ve tedavisini engellediği iddialarının asılsız ve mesnetsiz olduğu belirtilmiştir.

4. Muhatap Atatürk Üniversitesi Rektörlüğü Sağlık Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte ilgili anabilim dallarının cevabi görüşleri sunulmuştur.

5. Başvuran tarafından yasal süresi içerisinde yazılı görüş sunulmamıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

6. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı" başlıklı 17'nci maddesinin üçüncü fıkrası şu şekildedir: "Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz."

7. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; "Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

8. Mezkûr Kanun'un "Başvurular" başlıklı 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında; özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır. Aynı maddenin dördüncü fıkrasında ise; "Yasama ve yargı yetkilerinin kullanılmasına ilişkin işlemler, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler başvurunun konusu olamaz." hükmüne yer verilmiştir.

9. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Ön inceleme yapılması" başlıklı 48'inci maddesinin birinci fıkrası şu şekildedir:

"Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve işlem sonucunda;

a) Kurumun görev alanına girip girmediği,

(...)

ç) Yargı organlarında görülmekte olan veya yargı organlarınca karara bağlanmış uyuşmazlıklara ilişkin olup olmadığı,

(...)

yönlerinden incelenir."

10. Mezkûr Yönetmelik'in "Karar türleri" başlıklı 65'inci maddesi şöyledir:

"(1) Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir."

11. Mezkûr Yönetmelik'in "Gerekçeli kabul edilmezlik kararı" başlıklı 67'nci maddesi şöyledir:

"(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinde kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.

(2) Ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48 inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

12. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK)'in amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken

tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

13. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu kapsamda başvuranın iddiaları ile muhatapların yazılı görüş ve ekleri ilgili mevzuat hükümleri ile birlikte incelenip değerlendirilmiştir.

Engelli Raporunun Kabul Edilmediği ve Engelli Maaşı Bağlanmadığı İddialarına İlişkin Olarak;

14. Başvuru konusu iddiaların esas incelemesi yapılmadan önce TİHEK'in, İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol (OPCAT) hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması görevi açıklanmalı ve başvuru konusu ilgili iddiaların bu kapsamda kalıp kalmadığı değerlendirilmelidir.

15. OPCAT'in 19'uncu maddesi uyarınca ulusal önleme mekanizmaları; özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin işkence ve diğer zalimane, gayriinsanî veya küçültücü muamele veya cezaya karşı korunması amacı ile bu kişilere yönelik tutumu düzenli olarak izlemek, sonucunda hazırlanacak raporlarda özgürlüklerinden yoksun bırakılmış kişilere yönelik muamele ve koşulların iyileştirilmesi ve işkence ve diğer zalimane, gayriinsanî ya da onur kırıcı muamele ya da cezanın önlenmesi için Birleşmiş Milletlerin ilgili normlarını dikkate alarak ilgililere tavsiyelerde bulunmakla yetkilendirilmiştir. Dolayısıyla TİHEK tarafından, ulusal önleme mekanizması görevi kapsamında mahpuslar dahil özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin işkence ve kötü muamele iddialarının başvuru konusu olduğu anlaşılmaktadır.

16. Söz konusu iddiaların, işkence ve kötü muamele yasağı ile ilgili olmadığı dolayısıyla TİHEK'in görev alanına girmediğinden kabul edilmez olduğu değerlendirilmektedir.

Engelli Raporuna Rağmen Hapis Cezasının Ertelenmediği ve Nöroloji Polikliniğinde Hastanede Kaydı Olmadığı Sebebiyle Muayene Edilmediği İddialarına İlişkin Olarak;

17. Muhatap Kurum, 22/8/2023 tarihli cezanın ertelenmesi ve engelli raporlarında nöroloji hekimi tarafından başvuranın nörolojik sorununun olmadığına ilişkin rapor tanzim edildiğini belirtmiştir. Bu çerçevede, Merkez Müdürlüğünün 22/8/2023 tarihli ve numaralı sağlık kurulu raporunda; başvuranın 13/7/2023 tarihinde Nöroloji Ana Bilim Dalı Başkanlığı polikliniğinde yapılan muayenesinin sonucunda, *"bilinen 10 yıldır bel fitiği öyküsü olan hastanın nörolojik tanısı yok, nörolojik muayenesi doğal, nörolojik engel durumu yoktur. Cezaevinde kalmasına nörolojik açıdan engel durum yoktur."* ifadelerine yer verildiği ve bu raporda nöroloji uzmanının kaşe ve imzasının bulunduğu ile anılan sağlık kurulu tarafından başvuranın ceza infaz kurumunda bulunmasına engel bir sağlık durumunun olmadığı yönünde oy birliğiyle karar alındığı görülmüştür.

18. 29/12/2004 tarihli ve 25685 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un *"Hapis cezasının infazının hastalık nedeni ile ertelenmesi"* başlıklı 16'ncı maddesinin ilgili kısımları şu şekildedir:

"(2) (...) hapis cezasının infazı, mahkûmun hayatı için kesin bir tehlike teşkil ediyorsa mahkûmun

cezasının infazı iyileşinceye kadar geri bırakılır.

(3) (...) geri bırakma kararı, Adli Tıp Kurumunca düzenlenen ya da Adalet Bakanlığınca belirlenen tam teşekküllü hastanelerin sağlık kurullarınca düzenlenip Adli Tıp Kurumunca onaylanan rapor üzerine, infazın yapıldığı yer Cumhuriyet Başsavcılığınca verilir. Geri bırakma kararı, mahkûmun tâbi olacağı yükümlülükler belirtilmek suretiyle kendisine ve yasal temsilcisine tebliğ edilir. Mahkûmun geri bırakma süresi içinde bulunacağı yer, kendisi veya yasal temsilcisi tarafından ilgili Cumhuriyet Başsavcılığına bildirilir. Mahkûmun sağlık durumu, geri bırakma kararını veren Cumhuriyet Başsavcılığınca veya onun istemi üzerine, bulunduğu veya tedavisinin yapıldığı yer Cumhuriyet Başsavcılığınca, sağlık raporunda belirtilen sürelerle, bir süre bulunmadığı takdirde birer yıllık dönemlere göre bu fıkra yazılı usule uygun olarak incelettirilir. İnceleme sonuçlarına göre geri bırakma kararını veren Cumhuriyet Başsavcılığınca, geri bırakmanın devam edip etmeyeceğine karar verilir. Geri bırakma kararını veren Cumhuriyet Başsavcılığının istemi üzerine, mahkûmun izlenmesine yönelik tedbirler, bildirim yapıldığı yerde bulunan kolluk makam ve memurlarınca yerine getirilir. Bu fıkra yazılı yükümlülüklerle aykırı hareket edilmesi hâlinde geri bırakma kararı, kararı veren Cumhuriyet Başsavcılığınca kaldırılır. Bu karara karşı infaz hâkimliğine başvurulabilir.

(...)

(6) (Ek: 24/1/2013-6411/3 md.) Maruz kaldığı ağır bir hastalık veya engellilik nedeniyle ceza infaz kurumu koşullarında hayatını yalnız idame ettiremeyen ve toplum güvenliği bakımından ağır ve somut tehlike oluşturmayacağı değerlendirilen mahkûmun cezasının infazı üçüncü fıkra yazılı usule göre iyileşinceye kadar geri bırakılabilir.”

19. Bu doğrultuda, başvuranın nörolojik muayenesinin yapıldığı ve sağlık durumunun ceza tehiri için uygun görülmediği dolayısıyla başvuranın iddiasının açıkça dayanaktan yoksun olduğu nedeniyle kabul edilmez olduğu anlaşılmıştır.

Sevk Edildiği Hastanede Sağlık Hizmetlerine Erişimi ile Hastane Personelinin Davranış ve İşlemlerine İlişkin İddialarla İlgili Olarak;

20. Muhatap Merkez Müdürlüğü Anesteziyoloji ve Reanimasyon Anabilim Dalı Başkanlığı tarafından başvuranın, 13/10/2023 tarihinde anestezi açısından herhangi bir hazırlığı olmadan endoskopi için getirildiğinin öğrenildiği belirtilmiş ve başvuranın iddialarının mesnetsiz olduğu ifade edilmiştir.

21. Muhatap Merkez Müdürlüğü İç Hastalıkları Anabilim Dalı Gastroenteroloji Bilim Dalı Yan Dalsı Uz. Dr. H. Y.’nin 13/12/2023 tarihli yazısında; başvurana üst gastrointestinal sistem endoskopisi için randevu verildiği ancak başvuranın endoskopi gününde endoskopi işleminin başlangıcında nefes darlığı ve öksürüğü olduğu sebebiyle işlemin yapılmadığı belirtilmiştir.

22. Muhatap Merkez Müdürlüğü Göğüs Hastalıkları Anabilim Dalı Başkanlığının başvuran hakkındaki yazısında; “Hastanın daha önce astım tanısı olup uzun etkili inhaler tedavi almakta olduğu, Dahiliye tarafından endoskopi öncesinde astım tanısı olduğu için Anestezi tarafından Göğüs Hastalıklarından premedikasyon için değerlendirilmesi istenmiş. Hastanın Göğüs Hastalıkları poliklinik muayenesindeki değerlendirilmesinde; eforla artan nefes darlığı şikayeti tariflenmiş olup son zamanlarda artan nefes darlığı şikayeti olmamış. Solunum sayısı 16/dakika olup akciğer seslerinde dinlemekle ek ses duyulmamış. Oda havasında parmak ucu saturasyonu: %96 olarak ölçülmüş. Hastaya işlem öncesi değerlendirme için solunum fonksiyon testi istenmiştir. Hasta test sırasında sert üfleylememiş, değerlendirilebildiği kadarıyla FEV1/FVC: %88, FVC: %102, FEV1:%110 olarak ölçülmüş. Bu haliyle

hastanın belirgin obstrüksiyonu olmayıp; hasta kontrol altında astım olarak değerlendirilerek işlem öncesi iprasal nebül inhalasyonu, nazal kanül ile oksijen desteği verilmesi, prednol 40 mg intravenöz 1x1 verilerek işlem sırasında ve sonrasında yakın saturasyon takibi yapılması tarafımızca önerilmiştir. Hastada genel anestezi ile yapılan işlem sırasında gelişen duruma şahit olunmamıştır. (...)” şeklinde ifadeler yer verilmiştir.

23. Muhatap Merkez Müdürlüğü Kulak Burun Boğaz Polikliniğince İşitsel Beyin Sapı Davranımı (BERA) testi yapılacak başvuranın anestezi isteği üzerine işleme uygunluğu açısından konsültasyon istemi üzerine Göğüs Hastalıkları Polikliniği tarafından yapılan 20/1/2023 tarihli konsültasyon kabul metninde; *“Hasta değerlendirildi. GD orta, oryante koopere. Hastanın öksürük şikayeti mevcut olup nefes darlığı, balgam, göğüs ağrısı, hemoptizi şikayeti yokmuş. Tanısı konulmuş kronik akciğer patolojisi yok, TBC geçirme ve temas öyküsü yok. Astım ön tanısı ile inhaler tedavileri kullanmakta. Sigara: 30 paket /yıl sigara içme öyküsü mevcut, aktif smoker. MUA: dinlemekle solunum sesleri doğal, PTÖ -/- bilateral alt ekstremitelerde belirgin ısı-çap farkı izlenmedi. Oda havasında parmak ucu sat: %95. Çekilen paag optimal olmamakla beraber değerlendirilebilirliği kadarıyla aktif pnömoni infiltrasyon alanları izlenmedi. Hasta STF 3 saniye üflemiş olup net değerlendirme yapılamadı. Hastaya yapılan test pulmoner yönden yapılmasında sakıncalı bir durum saptanmamış olup klinik gereklilik halinde 2 litre/dakika nazal oksijen desteği, asist amp iv 3x1, iprasal nb inh 4x1 verilmesi önerilir klinik gereklilik halinde rekonsültasyonu rica olunur.”* ifadelerine yer verildiği görülmüştür.

24. Muhatap Merkez Müdürlüğünden alınan ve ilgili Hekim K. A. tarafından düzenlenen 22/12/2023 tarihli ve imzalı tutanakta; Kardiyoloji Polikliniğine rutin olarak gelen başvurudan anamnez alındığı ve başvuranın fizik muayenesinin yapıldığı, Hastanede Hasta Bilgi Yönetimi Sisteminden ve e-nabızdan hastaların önceki hastalıklarının, hastalara yapılan işlemlerin ve hastaların kullandığı ilaçların kontrol edilerek hastaların şikâyetlerine göre ileri tetkiklerinin istendiği, gerekli durumlarda hastaların hekim hocalara danışılarak tedavilerinin düzenlendiği, başvuranın iddia ettiği biçimde başvurularla diyalogunun olmadığı ve hastalara rutinde uygulananların başvurularına eksiksiz olarak yapıldığı şeklinde ifadeler yer verildiği görülmüştür.

25. Muhatap Merkez Müdürlüğü Kalp Damar Cerrahisi Bölümünden alınan yazıda; başvuranın *“derin ven trombozu ve tromboza bağlı venöz yetmezlik”* nedeniyle daha önce başvurularda bulunmuş olduğu, kendisinin doppler ultrasonografi ile kontrollerinin yapıldığı, mevcut hastalığıyla ilgili tedavisinde cerrahi müdahale veya anjiyografi endikasyonu bulunmadığı ayrıca başvuranın kendi hastalığı için uygun olmayan tedavi taleplerinde bulunduğu, talep ettiği tedavilerin mevcut hastalığı ile ilgili herhangi bir uygunluğunun olmadığı ile hiçbir hastaya hastalığı veya özgeçmişiyile ilgili farklı bir tutum gösterilmediği belirtilmiştir.

26. Avrupa İşkence ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi (CPT)’ye göre, mahpusların gözetim altında buldukları süre boyunca, tutukluluk sürelerinden bağımsız olarak her zaman bir hekime erişimlerinin bulunması gereklidir. Sağlık hizmetleri, hekime danışma talepleri gereksiz gecikme olmadan karşılanacak şekilde düzenlenmelidir (Avrupa Konseyi, CPT, Cezaevlerinde Sağlık Hizmetleri, 1993, para. 34).

27. 5275 sayılı Kanun’un *“Hükümlünün muayene ve tedavi istekleri”* başlıklı 71’inci maddesine göre; *“(1) Hükümlü, beden ve ruh sağlığının korunması, hastalıklarının tanısı için muayene ve tedavi olanaklarından, tıbbî araçlardan yararlanma hakkına sahiptir. Bunun için hükümlü öncelikle kurum revirinde, mümkün olmaması hâlinde Devlet veya üniversite hastanelerinin mahkûm koğuşlarında tedavi ettirilir.”*

28. Sağlık hizmeti alanların sahip olduğu haklar, 1/8/1998 tarihli ve 23420 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Hasta Hakları Yönetmeliği ile belirlenmiştir. Mezkûr Yönetmelik’te hasta hakları detaylı bir şekilde

düzenlenmiş ve Yönetmelik'in "Müracaat, Şikayet ve Dava Hakkı" başlıklı 42'nci maddesinde "Hastanın ve hasta ile ilgili bulunanların, hasta haklarının ihlali halinde, mevzuat çerçevesinde her türlü müracaat, şikayet ve dava hakları vardır." denilmek suretiyle yasal güvenceler sağlanmıştır.

29. Mezkûr Yönetmelik'in "Hastanın Uyması Gereken Kurallar" başlıklı 42/A - (Ek:RG-8/5/2014-28994) maddesi şöyledir:

"Hasta sağlık hizmeti alırken aşağıdaki kurallara uyar:

(...)

f) Haklarının ihlal edildiğini düşündüğünde veya sorun yaşadığında (Değişik İbare:RG-23/12/2016-29927) hasta hakları birimine başvurur."

30. Mezkûr Yönetmelik'in "Hasta Hakları Birimleri (1) Hasta Hakları Kurulları, Sertifikalı Eğitim" başlıklı 42/B – (Ek:RG-8/5/2014-28994) maddesinin birinci ve ikinci fıkrası şu şekildedir:

"Hasta hakları uygulamalarının yürütülmesi amacıyla sağlık kurum ve kuruluşları bünyesinde (Değişik İbare:RG-23/12/2016-29927) hasta hakları birimleri oluşturulur.

İl sağlık müdürlüğü; üniversite hastaneleri, (Mülga ibare:RG-16/1/2019-30657)(...) özel sağlık kurum ve kuruluşları, kamu hastaneleri, ağız diş sağlığı merkezleri, aile sağlığı merkezleri ve toplum sağlığı merkezlerinden gelen başvuruları değerlendirmek, karara bağlamak, öneri sunmak ve düzeltici işlemleri belirlemek üzere Hasta Hakları Kurulu oluşturur."

31. Aynı Yönetmelik'in 43'üncü maddesinde sağlık kurum ve kuruluşlarının sorumluluğu düzenlenmiştir. Şöyle ki:

"Hasta haklarının ihlali halinde, personeli istihdam eden kurum ve kuruluş aleyhine maddi veya manevi veyahut hem maddi ve hem de manevi tazminat davası açılabilir. Ancak, aleyhine dava açılacak merciin kamu kurum ve kuruluşu olması halinde;

a) 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 12 nci maddesine göre; hakkın bir idari işlem dolayısı ile ihlal edilmesi halinde ilgililer, doğrudan doğruya tam yargı davası veya iptal ve tam yargı davalarını birlikte açabilecekleri gibi ilk önce iptal davası açarak bu davanın karara bağlanması üzerine dava açma süresi içerisinde tam yargı davası açabilirler.

b) Aynı Kanun'un 13 üncü maddesi uyarınca, zarar verici eylemin öğrenildiği tarihten itibaren en geç bir yıl içinde maddi ve manevi tazminat olarak istenilen tazminat miktarı ayrı ayrı gösterilerek idareye müracaat edilmesi ve talebin açıkça veya zımnen reddi halinde kanuni süresi içinde idari yargı mercilerinde dava açılması gerekir."

32. Anılan Yönetmelik'in 44'üncü maddesinde devlet memuru veya diğer kamu görevlisi personelin sorumluluğu şu şekilde düzenlenmiştir:

"Bu Yönetmelik'te gösterilmiş olan hasta haklarının fiilen kullanılmasına mani olan veya bu hakları başka şekilde ihlal eden personelin, cezai, mali ve inzibati sorumluluklarının tamamı veya bunlardan bir kısmı doğabilir.

Birinci fıkrada belirtilen sorumluluklar haricinde, ihlalin durumuna göre, personeli istihdam eden kurum ve kuruluş tarafından personel hakkında uygulanacak idari tedbir ve müeyyideler saklıdır."

33. Anılan Yönetmelik'in "Kamu Personelinin Sorumluluğunu Tespit Usulü" başlıklı 45'inci maddesine göre; "Kamu kurum ve kuruluşlarında görevli personelin, hasta haklarını ihlal eden fiil ve halleri, şikayet halinde veya idarece kendiliğinden tespit edildiğinde, hadisenin takibi, soruşturulması ve gerekir ise müeyyideye bağlanması için doğrudan valiliklerce veyahut Bakanlık veya personelin görevli olduğu kurumlar tarafından müfettiş veya muhakkik görevlendirilir."

34. Aynı Yönetmelik'in 46'ncı maddesinde ise kamu personeli hakkındaki müeyyideler düzenlenmiştir. Söz konusu madde şu şekildedir:

“Hasta haklarının Devlet memuru veya diğer kamu görevlisi personel tarafından ve görevleri sırasında herhangi bir şekilde ihlali halinde uygulanacak müeyyideler aşağıda gösterilmiştir:

a) *Kamu görevlisi olan personelin fiilinin niteliğine göre, soruşturmacı tarafından hakkında disiplin cezası teklif edilmiş ise, mevzuatın öngördüğü disiplin cezaları yetkili amir veya kurullarca usulüne göre takdir edilir.*

b) *Hak ihlali aynı zamanda ceza hukukuna göre suç teşkil ettiği takdirde, memur olan personel hakkında, Memurin Muhakematı Hakkında Kanunu Muvakkat hükümlerine göre yapılan soruşturma sonucunda lüzum-u muhakeme kararı verilir ise, dosya cumhuriyet başsavcılığı'na gönderilerek ceza davası açılması ve böylece personel hakkında fiiline uygun bulunan cezai müeyyidenin tatbiki sağlanır.*

c) *Anayasa'nın 40 uncu maddesinin ikinci fıkrası, 129 uncu maddesinin beşinci fıkrası ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 13 üncü maddesi ve ilgili diğer mevzuat uyarınca, memurların ve diğer kamu görevlilerinin hukuki sorumluluğu doğrudan doğruya memur aleyhine açılacak dava yolu ile gerçekleştirilemez. Dava, 43 üncü maddede gösterilen usule göre, ancak idare aleyhine açılabilir. Bu personelin hukuki sorumluluğunun doğması, idare aleyhine açılacak dava neticesinde tazmin kararı verilmesine bağlıdır. Kamu görevlisi personelin verdiği zarar, mahkeme kararı üzerine idare tarafından tazmin edildikten sonra, müsebbibi olan sorumlu personele rücu edilir.*

d) *Kamu görevlisi personelin mesleklerini resmi görevleri dışında serbest olarak icra etmekte iken işledikleri fiillerden dolayı haklarında 47 nci maddeye göre işlem yapılır.”*

35. Yukarıda yer verilen bilgiler ışığında, söz konusu iddiaların başvuranın alikonulduğu Kurumun reviri ya da Kurum personeli ile ilgili olmadığı dolayısıyla TİHEK'in görev alanına girmediğinden kabul edilmez olduğu değerlendirilmektedir.

Sevk Edildiği Hastaneye Götürüldüğünde İnfaz ve Koruma Memurlarının Kendisinden Önce Hekim Odasına Girip Dosyasına Bir Şeyler Yazdığı ve Tedavisini Engelledikleri ile Kurum İdaresi Tarafından Tedavisinin Engellenmesine Katkı Sağladığı İddialarına İlişkin Olarak;

36. Anayasa'nın 17'nci maddesinin üçüncü fıkrası ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 3'üncü maddesi, herhangi bir sınırlama öngörmeksizin işkence, insanlık dışı ve onur kırıcı muamele ve cezaların yasaklanmasının mutlak mahiyetini belirtmektedir. Kötü muamele yasağının bu mahiyeti sebebiyle Anayasa'nın 15'inci maddesi kapsamında belirtilen savaş veya ulusun varlığını tehdit eden başka bir genel tehlike halinde dahi istisna öngörülmemiştir. Aynı şekilde Sözleşme'nin 15'inci maddesi benzer bir düzenleme ile kötü muamele yasağına ilişkin herhangi bir istisna öngörmemiştir (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), *Selmouni/Fransa*, B. No. : 25803/94, 28/7/1999, para. 95; *Assenov ve Diğerleri/Bulgaristan*, B. No. : 24760/94, 28/10/1998, para. 93).

37. AİHM, kötü muamele konusundaki iddiaların uygun delillerle desteklenmesi gerektiğini belirtmektedir (AİHM, *Klaas/Almanya*, B. No. : 15473/89, 12/9/1993, para. 30). Mahkeme, bir delilin değerlendirilmesinde “*makul kuşkunun kalmaması*” şeklindeki kanıtlama standardını kabul etmektedir ancak Mahkeme böyle bir kanıtlamaya yeterince güçlü, açık ve tutarlı çıkarsamalardan veya aynı biçimde çürütülememiş karinelere de varılabileceğini eklemektedir (AİHM, *İrlanda/Birleşik Krallık*, B. No. : 5310/71, 18/1/1978, para. 161). Bununla birlikte, Anayasa Mahkemesi (AYM), iddia edilen olayların gerçekliğini tespit etmek için soyut iddiaya dayanan şüphe ötesinde makul kanıtların varlığı gerektiğinden bir

kanıtın ancak yeterince ciddi, açık ve tutarlı emarelerden ya da aksi ispat edilmemiş birtakım karinelere oluşabileceğinin ve bu hususlara ek olarak kanıtlar değerlendirilirken ilgililerin süreçteki tutumlarının da dikkate alınması gerektiğinin altını çizmektedir (AYM, *Turan Günana*, B. No. : 2013/3550, 19/11/2014, para. 33).

38. Bir delil yeterince sağlam, açık, birbiriyle uyumlu çıkarımların; aksi ispat edilemez maddi karinelere bir arada var olmasıyla elde edilebilir (AİHM, *Subaşı ve Çoban/Türkiye*, B. No. : 20129/07, 9/7/2013, para. 33).

39. Öte yandan, bir muamelenin kötü muamele kapsamına girebilmesi için asgari bir ağırlık derecesine ulaşmış olması gerekmektedir. Bu asgari eşik göreceli olup, her olayda asgari eşğin aşıp aşılmadığı somut olayın özellikleri dikkate alınarak değerlendirilmelidir. Bu bağlamda muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi faktörler önem taşımaktadır (Anayasa Mahkemesi (AYM), *Tahir Canan*, B. No. : 2012/969, 18/9/2013, para. 23). Değerlendirmeye alınacak bu unsurlara muamelenin amacı ve kastı ile ardındaki saik de eklenebilir (AİHM, *Aksoy/Türkiye*, B. No: 21987/93, 18/12/1996, para. 64; *Eğmez/Kıbrıs*, B. No. : 30873/96, 21/12/2000, para. 78; *Krastanov/Bulgaristan*, B. No. : 50222/99, 30/9/2004, para. 53).

40. Kötü muameleyle maruz kalması nedeniyle mağdur olduğunu ileri süren kişilerin kötü muamele yasağı kapsamına giren ağırlıkta bir muamele görmüş olabileceklerini gösteren emare ve delil sunmaları gerektiğini de belirtmek gerekir (AYM, *Beyza Metin*, B. No. : 2014/19426, 12/12/2018, para. 45.). Başvuranın kötü muamele gördüğüne ilişkin anlatımları soyut iddiaları değil, somut fiillerin tasvirini içermelidir.

41. Muhatap Kurum Müdürlüğü tarafından; 9/10/2023 tarihinde dâhiliye hekimi tarafından başvuranın endoskopi çekiminin istenmesi sonrasında çekim için önce kardiyoloji ve göğüs hastalıkları polikliniğinden görüş istenildiğini ve ilgili hekimler tarafından olumlu görüş verildiğini, başvuranın endoskopi işlemi sırasında KOAH krizi geçirdiğini iddia etmesi üzerine ise endoskopi işleminin gerçekleştirilemediğini, bu sebeple göğüs hastalıkları hekiminin ilaç reçete ettiğini ifade etmiştir.

42. Muhatap Kurum tarafından, 13/10/2023 tarihinde başvuranın genel cerrahi polikliniğinde muayene ettirildiği, görevli hekim tarafından 1 ay sonraya kontrol önerildiği, 15/2/2023, 16/5/2023 ve 16/10/2023 tarihlerinde muayene için hastaneye götürüldüğü yine genel cerrahi hekimi tarafından ameliyat sırasına alındığı bilgisinin yazılı olarak bildirildiği belirtilmiştir.

43. Muhatap Kurum Müdürlüğünden alınan hekim kaşe ve imzalı hastane fişlerinden 2/1/2023 tarihinde dahiliye polikliniği hekiminin başvurana internal hemoroid hastalığı sebebiyle genel cerrahi polikliniğini önerdiği, 13/1/2023 tarihinde başvuranın genel cerrahi polikliniğine gittiği ve bu poliklinik tarafından 15/2/2023 tarihinde ameliyat listesine alındığı görülmüştür. Muhatap Kuruma 5/7/2024 tarihinde başvuranın ilgili ameliyatı olup olmadığı sorulmuş ancak kanser hastalarının öncelikli olması dolayısıyla başvurana sıra gelmediği ifade edilmiştir. Bu bilgiler çerçevesinde, başvuranın ameliyat listesine alındığı ancak söz konusu ameliyatın başvuranın sırasının gelmemesi sebebiyle gerçekleştirilmediği anlaşılmıştır.

44. Muhatap Kurum Müdürlüğü tarafından başvuranın düzenli olarak kardiyoloji hekimine muayene ettirildiği belirtilmiştir. Ayrıca, 9/10/2023 tarihinde kalp damar cerrahi polikliniği hekimi tarafından başvuran için ultrason istenildiği, bunun üzerine 23/11/2023 tarihinde ultrason çekimi için hastaneye götürüldüğü ancak hekimin öğleden sonra çalışmaması sebebiyle çekim sonucunun daha sonra gösterilmesi gerektiği bilgisinin verildiği, durum hakkında başvuranın bilgilendirildiği, başvuranın ise ultrason çekimini istemediğini ve tedaviyi reddettiğini beyan ettiği ve başvuranın beyanının tutanak altına alındığı ifade edilmiştir. Anılan tutanak incelenmiş, tutanağın bir infaz ve koruma memuru ile jandarma personeli tarafından ilgili hekimin öğleden sonra mahpus kabul etmediğine ilişkin beyanı üzerine başvuranın ultrason çektirmekten vazgeçmesi dolayısıyla tutulduğu anlaşılmıştır.

45. Muhatap Kurum Müdürlüğü tarafından, başvuran anılan Hastaneye götürüldüğünde infaz ve koruma memurlarının kendisinden önce hekim odasına girip dosyasına bir şeyler yazdırdıkları ve tedavisini engelledikleri iddiasının asılsız ve mesnetsiz olduğu belirtilmiştir.

46. Başvuranın, infaz ve koruma memurları tarafından tedavisinin engellendiği iddiasının başvuran tarafından açık ve somut delillerle ya da ayrıntılı olay anlatımıyla desteklenmediğinden soyut nitelikte olduğu anlaşılan iddianın kabul edilmez olduğu değerlendirilmiştir. Ayrıca yukarıda yer verilen yazılı görüş ve ekleri çerçevesinde muhatap Kurumca başvuranın sağlık hizmetlerine erişiminin sağlandığı ve sağlık işlemlerinin takip edildiği kanaatine varıldığından başvuranın Kurum İdaresince sağlık hizmetlerine erişiminin engellendiği iddiası yönünden hakkının ihlal edilmediği değerlendirilmiştir.

Yaşadığı Sorunlarla İlgili Başvurduğu Savcılık ve Mahkemelerden Sonuç Almadığı İddialarına İlişkin Olarak;

47. Başvuranın söz konusu iddialarının yargı yetkisine ilişkin işlemlerle ilgili olması dolayısıyla 6701 sayılı Kanun'un mezkûr 17'nci maddesinin dördüncü fıkrası çerçevesinde TİHEK'e başvuru konusu olamayacağı anlaşılmıştır.

48. Sonuç olarak; başvuranın başvuru dilekçesindeki iddiaları ve muhatapların söz konusu uygulaması bir bütün olarak değerlendirildiğinde, yukarıda açıklanan gerekçelerle iddialar kapsamında kötü muamele yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

10/10/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alişan TİRYAKİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Yunus Emre KARAOSMANOĞLU
Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Üye

